

POSTANOWIENIE

Dnia 11 grudnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk (sprawozdawca)

SSN Hubert Wrzeszcz

Protokolant Iwona Budzik

w sprawie z powództwa K. sp. z o.o. z siedzibą w W.
przeciwko S. T.
o zapłatę,
na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 11 grudnia 2014 r.
na skutek zagadnienia prawnego
przedstawionego przez Sąd Okręgowy w R.
postanowieniem z dnia 1 kwietnia 2014 r.,

"Czy roszczenie o zapłatę czesnego przez studenta niepaństwowej szkoły wyższej powstałe na podstawie umowy zawartej w oparciu o ustawę z dnia 27 lipca 2005 r. prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 2012 poz. 572) przedawnia się w terminie 2 lat przewidzianych w art. 751 pkt 2 k.c. dla roszczeń z tytułu nauki, czy w terminie 3 lat przewidzianym w art. 118 k.c. dla roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej?"

odmawia podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w G., wyrokiem z dnia 19 września 2013 r., oddalił powództwo K. spółki z o.o. z siedzibą w W. przeciwko S. T. o zapłatę kwoty 2 813 zł, obejmującej chesne i skapitalizowane odsetki ustawowe za opóźnienie w zapłacie chesnego wraz z ustawowymi odsetkami od tych należności od daty wniesienia pozwu.

Ustalił, że dnia 12 czerwca 2007 r. pozwany zawarł z Wyższą Szkołą [...] w K. umowę o studiowanie, na podstawie której pozwany podjął niestacjonarne studia drugiego stopnia na kierunku ekonomia. Opłata semestralna wynosiła 1 560 zł, jej płatność mogła nastąpić jednorazowo albo w sześciu ratach po 260 zł każda w terminie do 5-tego dnia każdego miesiąca w danym semestrze. Na podstawie decyzji Dziekana Wyższej Szkoły [...] w K. z dnia 29 września 2007 r. pozwanego przyjęto na I rok studiów niestacjonarnych. Pozwany dokonał wpłat chesnego po 260 zł we wrześniu, październiku i listopadzie 2007 r. Pod koniec 2007 r. pozwany złożył oświadczenie o rezygnacji ze studiów. Decyzją z dnia 12 czerwca 2008 r. skreślono go z listy studentów. W dniu 19 września 2001 r. powódka nabyła od Wyższej Szkoły [...] w K. wierzytelność w kwocie 1 825 zł w stosunku do pozwanego.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, pozwany podniósł skuteczny zarzut przedawnienia dochodzonego roszczenia. Wierzytelność powstała w związku z umową o świadczenie usług edukacyjnych. Zawieranie tego rodzaju umów mieściło się w ramach działalności gospodarczej prowadzonej przez zbywcę wierzytelności. Wprawdzie w art. 106 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 572 ze zm. - dalej: „p.s.w.”) przewidziano, że prowadzenie przez uczelnię działalności dydaktycznej, naukowej, badawczej, doświadczalnej, artystycznej, sportowej, rehabilitacyjnej lub diagnostycznej nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447 ze zm.), ale przepis ten ma znaczenie jedynie dla spraw podatkowych uczelni. Nie sprzeciwia się on uznaniu jej za przedsiębiorcę w rozumieniu innych przepisów prawa, w tym według art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 16

lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zm.). Potraktowanie w tym zakresie uczelni jako przedsiębiorcy powoduje, że studenci i doktoranci są traktowani jako konsumenci. W konsekwencji, roszczenie uczelni wobec studentów jako konsumentów wynikające z umowy o studiowanie, w tym roszczenie o zapłatę czesnego, przedawnia się z upływem trzech lat. Ponieważ termin płatności najpóźniej wymagalnego świadczenia z tytułu czesnego upłynął z dniem 5 czerwca 2008 r., stało się one wymagalne w dniu następnym, 6 czerwca 2008 r. i uległo przedawnieniu z dniem 6 czerwca 2011 r., przed dniem wniesienia pozwu, co nastąpiło w dniu 20 czerwca 2012 r.

Rozpoznając apelację powoda wniesioną od wyroku Sądu pierwszej instancji, Sąd Okręgowy w R. powziął poważne wątpliwości prawne, którym dał wyraz w postanowieniu przytoczonym na wstępie. Z uzasadnienia tego orzeczenia wynika, że wątpliwości prawne Sądu drugiej instancji dotyczą nie tylko rozstrzygnięcia pomiędzy dwoma alternatywnymi rozwiązaniami wskazanymi w pytaniu prawnym, ale również możliwości przyjęcia, że do przedawnienia dochodzonego roszczenia mógłby mieć zastosowanie 3-letni termin przedawnienia roszczeń okresowych, ewentualnie termin ogólny, 10-letni, przewidziany w art. 118 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Po przedstawieniu przez Sąd drugiej instancji przytoczonego zagadnienia prawnego nastąpiła zmiana stanu prawnego; z dniem 1 października 2014 r. weszła w życie ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 r., poz. 1198 - dalej: „u.z.p.s.w.” lub „ustawa nowelizująca”), mocą której w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym dodano artykuł 160a. Zgodnie z art. 160a ust. 1 p.s.w., warunki pobierania opłat związanych z odbywaniem studiów, o których mowa w art. 98 ust. 1 pkt 5 oraz opłat za usługi edukacyjne, o których mowa w art. 99 ust. 1 pkt 1-6, a także wysokość tych opłat określa umowa między uczelnią a studentem lub osobą przyjętą na studia, zawarta w formie pisemnej pod rygorem nieważności. Stosownie do ust. 7 omawianego przepisu roszczenia wynikające z tych umów przedawniają się z upływem trzech lat. Ponadto w art. 32 u.z.p.s.w. przewidziano, że do umów w sprawie warunków odpłatności za studia lub

usługi edukacyjne, o których mowa w art. 99 ust. 1 p.s.w., zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, stosuje się przepis art. 160a ust. 7 p.s.w. w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą.

Artykuł 160a ust. 7 p.s.w. określa termin przedawnienia roszczenia obejmującego opłaty za usługi edukacyjne, o których mowa w art. 99 ust. 1 pkt 1-6 p.s.w., jest więc przepisem ściśle związanym z przedstawionym do rozstrzygnięcia zagadnieniem prawnym, dotyczącym przedawnienia roszczenia o zapłatę czesnego wynikającego z umowy zawartej między uczelnią a studentem. Ocena, czy art. 160a ust. 7 p.s.w. określa termin przedawnienia roszczenia dochodzonego przez powoda zależy od wykładni art. 32 u.z.p.s.w., regulującego kwestie intertemporalne. Ponadto powód podał w wątpliwość, czy wymieniony przepis ma zastosowanie tylko do roszczeń nieprzedawnionych w chwili wszczęcia postępowania sądowego zmierzającego do jego realizacji, czy też powstałych dopiero po wejściu w życie ustawy nowelizującej a w związku z tym, czy ma skutek retroaktywny, a zatem dotyczy wszelkich roszczeń powstałych na podstawie umów obejmujących obowiązek uiszczania opłat za usługi edukacyjne (czesnego). Zakwestionował także zgodność art. 32 u.z.p.s.w. z Konstytucją.

Zgodnie z art. 390 § 1 k.p.c., jeżeli przy rozpoznawaniu apelacji powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sąd może przedstawić to zagadnienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu. Z oczywistych względów Sąd Okręgowy przedstawiając zagadnienie prawne, nie mógł odnieść się do oceny znaczenia i skutków wynikających z przepisów u.z.p.s.w., która została uchwalona i weszła w życie już po przedstawieniu Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego. Zmiana stanu prawnego, będącego podłożem poważnych wątpliwości powziętych przez sąd drugiej instancji przy rozpatrywaniu apelacji (zażalenia), dokonana po wydaniu przez sąd drugiej instancji postanowienia o przedstawieniu Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia, uzasadnia odmowę podjęcia uchwały (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 1997 r., II UR 1/97, OSNAPUS 1997, nr 16, poz. 294 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2000 r., III CZP 63/08, OSNC 2000, nr 12, poz. 221).

Wniosek ten wynika z charakteru instytucji pytań prawnych przewidzianej w art. 390 § 1 k.p.c.; uchwała Sądu Najwyższego wiąże sąd orzekający, co jest wyjątkiem od konstytucyjnej zasady podległości sędziów tylko Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji). Z tych względów wykładnia art. 390 § 1 k.p.c. powinna być dokonana w sposób najbardziej ścisły, bez żadnych koncesji na rzecz argumentów o nastawieniu celowościowym lub użytecznym (por. m.in. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 1999 r., III CZP 62/98, OSNC 1999, nr 10, poz. 166 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2010 r., III CZP 106/09, nie publ.). W razie więc zmiany stanu prawnego będącego podłożem przedstawionego Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego – mającego bezpośrednio zastosowanie do jego rozwiązania lub mogącego mieć znaczenie dla sposobu interpretacji przepisów obowiązujących wcześniej, których dotyczy przedstawione zagadnienie prawne - wykładni nowych regulacji prawnych i oceny ich znaczenia dla rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego, które wyłoniło się w toku rozpoznawania środka odwoławczego, powinien dokonać w pierwszej kolejności sąd drugiej instancji. W przeciwnym razie, skutkiem rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego przez Sąd Najwyższy po zmianie stanu prawnego byłoby narzucenie sądowi drugiej instancji w danej sprawie określonej wykładni nowych przepisów, co do których sąd ten nie wyraził żadnego stanowiska. Niewątpliwie prowadziłoby do nieuzasadnionego rozszerzenia wyłomu, jaką instytucja pytań prawnych czyni w odniesieniu do zasady podlegania sędziom tylko Konstytucji i ustawom.

Nie kwestionując także potrzeby wyjaśnienia przedstawionych przez powoda wątpliwości dotyczących wykładni art. 32 u.z.p.s.w., nie mogą one samodzielnie uzasadniać rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego. Przyczyną podjęcia uchwały przez Sąd Najwyższy nie są wątpliwości prawne stron dotyczące nowo uchwalonych przepisów, lecz jedynie poważne wątpliwości prawne powzięte przez sąd drugiej instancji przy rozpoznawaniu środka odwoławczego. Sąd Najwyższy nie może przy tym ani domniemywać, ani antycypować ewentualnych problemów interpretacyjnych nowych rozwiązań prawnych przez sąd drugiej instancji, który przedstawił zagadnienie prawne. Również z tych przyczyn

Sąd drugiej instancji powinien w razie podzielenia wątpliwości strony powodowej zgłoszone przed Sądem Najwyższym, rozważyć potrzebę skierowania na podstawie art. 193 Konstytucji stosowanego pytania do Trybunału Konstytucyjnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2008 r., III CZP 63/08, BSN 2008, nr 7).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały (art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 499 ze zm.).